

Tři toлары Františka Štěpána

3. června 2018 v 19:27

Existují toлары, které jsou velmi vzácné a zpravidla drahé. Každý takový kus, i když třeba ne zrovna přímo v exkluzivní zachovalosti, mívá ve sbírce vyhrazeno čestné místo, není-li doslova její chloubou. Oproti tomu existují toлары, které jsou poměrně běžné, jejich cena dosahuje sotva několik tisíc korun a k ozdobám sbírky patří jen tehdy, jsou-li v krásné zachovalosti. Zatímco u prvně zmíněných mincí lze jen těžko vytvořit ve sbírce ucelenou typovou řadu, u druhých lze učinit úspěšný pokus o kompletaci nejen typových, ale i ročníkových řad. Příkladem takových ražeb mohou být toлары konvenční měny platné na našem území od r. 1751.

Nedávno se mi podařilo získat poslední (dosud v mojí sbírce chybějící) ze tří typů pražského tolaru Františka Štěpána Lotrinského - manžela císařovny Marie Terezie, která od r. 1746 nechala mincovat polovinu nákladu všech mincí pod jeho obrazem a titulem. V pražské mincovně tak byly v letech 1746 - 1762 raženy se jménem Františka Lotrinského tři typy tolaru, lišící se provedením portréru a umístěním mincovní značky P - R kolem ocasu heraldického orla na rubu.

1985

1986

1987

První (nejstarší) typ jsem měl do té doby zastoupený ročníkem 1751 a třetí (nejmladší) typ ročníkem 1761. Vyobrazí obou typů na perokresbách v nejpoužívanějším katalogu českých vládních mincí tolarového období Ivo Halačky: Mince zemí Koruny české odpovídala skutečným mincím poměrně dobře. Při srovnání prostředního typu, který jsem získal s letopočtem 1757, s vyobrazením v uvedené literatuře mě zaujalo odlišné umístění značky mincovny na perovce a na skutečné minci. Zatímco na kresbě jsou písmena P a R kolem kořene ocasu nad prvními perutěmi pod štítem erbu ověnceného řádem zlatého rouna, na skutečné minci jsou písmena dále od kořene ocasu, napravo a nalevo (vedle) uvedených prvních perutí stejně jako na předchozím (nejstarším) typu. Porovnáním s obrázky dalších ražeb tohoto typu dostupnými v literatuře (např. Chaurova sbírka) nebo na Internetu, je zřejmé, že jde o chybu v kresbách.

Ve starší literatuře je buď vyobrazen jediný tolar Františka Lotrinského (Čermák-Skrbek, Miler-Aicholz, Herinek, Nový), nebo tři typy, ale s navzájem identickým umístěním značky, jako je na většině tolarů - tedy vedle prvních perutí ocasu - schází tedy umístění značky nad pařáty známé z posledních tří ročníků tolaru

(Janovský). Dva typy tolaru uvádí také Elpeltauer s poznámkou v textu u ročníků 1761 a 1762 "Mmz. (auch) über den Fängen."

Na základě studia fyzického materiálu se nabízí závěr, že existují tři typy tolaru Františka Lotrinského z pražské mincovny:

1. typ má drobnější kresbu portrétu - hlavy panovníka, na rubu písmena značky mincovny po stranách perutí ocasu císařského orla, do r. 1750 bez ondřejského křížku za letopočtem. Ražby pochází z let 1746 - 1751.

2. typ má větší hlavu, výrazněji zasahující do opisu nad ní a značku mincovny stejně jako u předchozího typu. Typ je znám z let 1751 - 1761.

3. typ má portrét stejný, jako u 2. typu, ale písmena značky mincovny P - R jsou na rubu umístěna nad pařáty, kolem spodku erbu, pod křídly císařského orla. Tento typ byl ražený v letech 1760, 61 a 62.

V rámci jednotlivých typů se vyskytují drobné varianty, zejména v provedení šatu císaře. M. Nový zmiňuje ve svém soupisu, že tolarý před r. 1755 jsou vzácné.